

FINANTZA-ERAKUNDEEN NEGOZIOA: DIRU PUBLIKOA ETA KREDITU GARESTIAGOAK

ELA. 2009ko maiatzaren 18a

AURKIBIDEA

- 0. Sarrera
- 1. Esku-hartze publikoa eta bankaren mozkinak
 - 1.1. Finantza-erakundeen eskura jarritako dirua
 - 1.2. Finantza-erakundeen mozkinak
- 2. Finantza-erakundeen politika: kreditua zailtzea
 - 2.1. Krediturako irispide zailagoa
 - 2.2. Kreditu-baldintza latzagoak
- 3. Finantza-erakundeek aplikatutako interes-tasak
 - 3.1. Europako Banku Zentralaren interes-tasak
 - 3.2. Finantza-erakundeek aplikatutako interes-tasak
- 4. Ondorioztapenak

0. SARRERA

Oraingo krisiaren zuzeneko arrazoietakoa bat finantza-erakundeek sortu duten espekulazio-dinamika izan da, gobernuek kapital-mugimenduak liberalizatzeko hartutako erabakiek horretarako bidea errazturik.

Egoera aldarazteko neurriak ez da hartu, ordea. Botere publikoek finantza-erakunde horien eskura diru-kopuru eskergak (zergak ordaintzen ditugunon poltsikoetatik ateratakoak) ipini besterik ez dute egin, dirua eman baino lehen bankaren jardunbideak aldatzeko baldintza ere jarri gabe, horrela, beste barik, egoera aldatu ahalko bailitzan.

Dokumentu honetan, finantza-erakundeak aplikatzen ari diren politikak aztertuko ditugu, eta gobernuak, politika horien aurrean, zer egiten ari diren ere ikusiko dugu.

1. ESKU-HARTZE PUBLIKOA ETA BANKAREN MOZKINAK

Lehenengo atal honetan, Espainiako gobernuak Bankaren eta Kutxen eskura jartzea erabaki duen diruari buruz arituko gara. Ikusiko dugunez, esku-hartze hori erakundeon emaitzen kontu ofizialek mozkin oparoak agertzen dituztelarik egin da.

1.1. Finantza-erakundeen esku jarritako dirua

Espainiako Gobernuak 30.000 milioi euroko gehieneko zenbatekoa jaso du finantza-erakundeentzako **“finantza-aktiboak erosteko fondoa”** eratzeke, eta hainbat enkantetan aktiboak erosteko erabiltzen ari da gobernuak diru hori. Paperean, aktiboen kalitate onekoak izan behar dutela idatzi arren, gai horren gaineko informazioaren fidagarritasuna oso eztabaidagarria da, eta, beraz, aktibo horien benetako balioa, dudazkoa. Fondo horren zenbatekoa BPGd-aren %2,7 bestekoa da.

Horrez gain, bestalde, Espainiako Gobernuak 200.000 milioi euroko gehieneko, hots, BPGd-aren %18,3, jarri du, **abaletarako**, finantza-erakundeen eskueran.

Hortaz, Espainiako Gobernuak finantza-sistemara 230.000 milioi euro zuzentzea erabaki du. Neurriak kanpoko diru-kopuruak, benetan. Bi adibide aipatuko ditugu: Estatuak pentsioetan gastatzen duen zenbatekoa ez da 100.000 milioi eurora (BPGd-aren %9ra) iristen, eta Eusko Jaurlaritzaren eta Nafarroako Gobernuaren 2009rako aurrekontuen batura 14.000 milioi euro baino gutxiagokoa da.

Bankak, Kutxek, Espainiako Bankuak eta Espainiako Gobernuak finantza-sistema osasuntsu dagoela diote. Baieztatzen hori ez dator bat banku-sistema salbatzeko erabiltzen ari den dirutza publiko eskergarekin.

Finantza-erakundeen egikera aldatzea behin ere ez da aipatu, ordea, nahiz eta oraingo egoerara horrexek eraman gaituen. Era horretan, aurrerantzean negozioak berriro txarto ateratzen bazaizkie, gizarte osoarena den dirutza hori guztia izango dute, euren salbatzeko.

FINANTZA-ERAKUNDEEN ESKURA JARRITAKO FONDO PUBLIKOAK.
ESPAINIAKO ESTATUA

	Miloi €	BPGd % ¹
FONDOA	30.000	2,7
ABALAK	200.000	18,3

Iturria: Espainiako Gobernua

Bestalde, harritzekoa da zeinen erraz eskaini dizkieten gobernuek diru-kopuru erraldoi horiek nori eta euren espekulazio-politikaz krisia eragin dutenei zuloak estaltzen laguntzeko. **Mozkinak pribatizatu, eta galerak sozializatu egiten dira.**

Aldi berean, aitzitik, **gizarte-gastuari** dagokionez, **erabateko zekenkeriaz jokatzene dute**, bai hitzez, bai ekintzetan (gastu publikoaren murrizketa, pentsioen beherapenak,...). Jokabideok argi erakusten dute instituzioen esku-hartze publikoaren izaera politiko antisoziala.

1.2. Finantza-erakundeen mozkinak

2008ko ekitaldian, Espainiako Estatuko finantza-erakundeek 23.936 milioi euro irabazi zituzten. Urtealdi horretan 2007an baino %21,7 gutxiago irabazi bazuten ere, emaitza ikusgarriak dira, orduan ere mozkinak lortzen —mardulak, gainera— jarraitzen zutelako, galerak izan ordez. Zehazki, 2008an finantza-erakundeek lortutako irabaziak BPGd-aren %2,2 bestekoak izan dira.

Aurreko urtealdi guztietan, finantza-erakundeek irabaziak handiak izan dira, eta urtearteko gehikuntza biziak izan dituzte. 2005ean, 19.268 milioi euro irabazi zituzten. 2005ean, %44,2 hazi ziren mozkinak; 2006an, %33,6, eta 2007an, %19,3. 2008ko gutxipena gorabehera, finantza-erakundeek iaz lortu zituzten mozkinak 2004koak baino %79 handiagoak izan ziren.

FINANTZA-ERAKUNDEEN IRABAZIAK. ESPAINIAKO ESTATUA, 2005-2008

EKITALDIA	Miloi €	Aldakuntza %	BPGd %
2004	13.362		1,6
2005	19.268	44,2	2,1
2006	25.717	33,6	2,6
2007	30.640	19,3	2,9
2008	23.936	-21,7	2,2
2004-2008 ald.	112.923	79	

Iturria: Egonkortasun Finantzarioari buruzko Txostena. 2009ko maiatza. Espainiako Bankua.

Nabarmendu behar da finantza-erakundeek eskueran jarri den fondoaren zenbatekoa erakundeek 2008an eskuratu zituzten mozkinen antzekoa dela. Gobernuak, fondo horrekin, mozkin-marjina itzel horiek sortzen segitzea nahi duela esan liteke.

¹ Finantza-erakundeek eskura jarritako diru-kopuruak 2008ko ekitaldiko BPGd-arekin zatitu dira.

2. FINANTZA-ERAKUNDEEN POLITIKA: KREDITUA ZAILTZE

Logikari helduz, pentsa genezake instituzio publikoetatik hain diru-kopuru oparoak jaso dituzten finantza-erakundeek jendearen eta enpresen beharrak asetzeko eta, kredituetara diru-baliabideak bideratuz, ekonomia suspertzen laguntzeko erabiliko dutela dirua. Esku-hartze publikoa horrexetarako egin dela esan zaigu behintzat. Baina errealitatea oso bestelakoa da.

Atal honetan, finantza-erakundeak aplikatzen ari diren politika aztertuko dugu, kreditua eskuratzeko erraztasun handiagoa eman ala traba gehiago jartzen ari diren, eta kredituen marjinak nolakoak diren jakiteko. Bi joera horien berri izateko, Euroaren Eremuari zein Espainiako Estatuari erreparatuko diegu.

2.1. Krediturako irispide zailagoa

Hurrengo taulan, Europako Banku Zentralak (EBZ) **Euro-Guneko** 118 finantza-erakunde oinarritzat harturik egin duen azterlanaren emaitzak azaltzen dira. Horien bidez, kreditua emateko jartzen diren baldintzak 2009ko lehenengo 3 hilabeteetan zorroztu (hau da, kreditu-maila murriztu), bere horretan utzi, ala urritu egin diren (kreditua lortzea erraztu egin den) jakin daiteke. EBZren azterlan horretatik honako ondorio hauek atera ditzakegu:

- 2009ko lehenengo hiruhilekoan, finantza-erakundeen %43,6k murriztu du sozietateei ematen zaizkien kredituetarako irispidea, %56,4k ordura arteko baldintza berberei eutsi dielarik. Ezein erakundek ez die erraztu kredituen lorpena enpresei.
- Finantza-erakundeen %28,7k murriztu du herritarrentzako hipoteka-maileguetarako irispidea; %71,3k, aldiz, bere horretan utzi du. Erakunde batek ere ez du hipoteka-maileguen irisgarritasuna areagotu.
- Finantza-erakundeen %30ek kontsumorako kredituen lorpidea murriztu du; %66k lehen bezala utzi du, eta bakarrik %4k hobetu du.

BANKU-MAILEGUEI BURUZKO INKESTA, (ERAKUNDEEN %). EUROAREN EREMUA, 2009ko APIRILA

	Irispidea murriztu	Berdin utzi	Irispidea erraztu
Sozietateentzako kr.	43,6	56,4	0
Hipoteka-maileguak	28,7	71,3	0
Kontsumorako kredituak	30	66	4

Iturria: The Euro Area Bank Lending Survey, 2009ko apirila. EBZ

Europako Banku Zentralaren txostenak erakusten duenez, 2007an eta 2008an zehar bezala, 2009ko lehenengo hilabeteetan ere, kreditua lortzeko baldintzak gero eta gogorragoak izan dira.

Espainiako Bankuak Europako txostenean ere azaltzen diren **Espainiako Estatuko** 10 erakundeek aztertu ditu. Emaitzak Euro-Gunearen antzekoak dira. 2009ko lehenengo hiru hilabeteetan:

- Espainiako Estatuko finantza-erakundeek %40k murriztu ditu enpresei ematen zaizkien kredituen lorpidea, %60k lehenengo baldintzei eutsi dielarik. Batek ere ez du sozietateentzako kredituetarako irispidea erraztu.
- Finantza-erakundeek %30ek zaildu du hipoteka-maileguak lortzeko bidea; %70ek, berriz, lehen bezala utzi du. Ezein erakundek ez du hipoteka-maileguetarako irispidea erraztu.
- Erakundeek %40k murriztu du kontsumorako kredituen irisgarritasuna, %60k bere horretan utzi duelarik. Erakunde batek ere ez ditu mota horretako kredituak lortzeko baldintzak malgutu.

BANKU-MAILEGUEI BURUZKO INKESTA, (ERAKUNDEEN %).
ESPAINIAKO ESTATUA, 2009ko APIRILA

	Irispidea murriztu	Berdin utzi	Irispidea erraztu
Sozietateentzako kr.	40	60	0
Hipoteka-maileguak	30	70	0
Kontsumorako kredituak	40	60	0

Iturria: Espainiako Banku Maileguei buruzko Inkesta, 2009ko apirila. Espainiako Bankua

Datuok agertzen dutenez, **2009ko lehenengo hilabeteetan, enpresentzako kredituak, hipoteka-maileguak zein kontsumorako kredituak eskuratzeko bidea nabarmenki murrizten jarraitu dute, bai Euro-Guneko finantza-erakundeek, bai Espainiako Estatukoek.**

Espainiako Bankuaren txostenak, halaber, kredituak onartzeko irizpideek denboraldi luzeago batean —2006tik 2008ra— izan duten bilakaera aztertzeko aukera ere ematen digu.

Bai Estatuan, bai Europan, 2009ko lehenengo hiruhilekoan, kredituak onartzeko irizpideak gogortzen segitu dute erakundeek, eta berdin antzera, bi eremuetan. Baina lehenagoko urtealdietan (2006an, 2007an eta 2008an) Espainiako Estatuko erakundeek Euro-Gunekoek baino askoz zailago jarri izan dute kreditua lortzeko bidea. Hau da, 2006an, 2007an eta 2008an zehar, Espainiako Estatuko kreditu-erakundeak Europakoak baino are zorrotzagoak izan dira, kredituak ematerakoan.

Zorrotzasun handiago hori, gainera, are nabariagoa izan da familiei kredituetan, batez ere etxebizitza erostekoetan; baina enpresentzako kredituetan ere jazo da.

2.2. Kreditu-baldintza latzagoak

Maileguak emateko orduan iturria ixten ibiltzeaz gain, finantza-erakundeek baldintza txarragoak ezarri dizkiete emandako kredituei. **Euro-Guneko** datuek haxe diote 2009ko lehenengo hiruhilekoan kredituei ezarri zaizkien baldintzei buruz:

- Enpresei eman zaizkien kredituetan aplikatutako marjinak Euro-Guneko finantza-erakundeek %62,4k handitu ditu, 37,6k berdin utzi dituelarik. Erakunde batek ere ez ditu marjina horiek leundu.
- Hipoteka-maileguen interesetan aplikatutako marjina erakundeek %47,2k gehitu du; beste %47,2k bere horretan utzi du, eta %5,6k gutxitu du, aurreko hiruhilekoko marjinarekiko.
- Kontsumorako kredituei aplikatutako marjina finantza-erakundeek %44,4k handitu du, eta %55,6k utzi du berdin. Batek ere ez du horrelako kredituei aplikatutako marjina urritu.

BANKU-MAILEGUEI BURUZKO INKESTA (ERAKUNDEEN %).
EUROAREN EREMUA, 2009ko APIRILA

	Marjina handiagoa	Marjina berdina	Marjina txikiagoa
Sozietateentzako kr.	62,4	37,6	0
Hipoteka-maileguak	47,2	47,2	5,6
Kontsumorako kredituak	44,4	55,6	0

The Euro Area Bank Lending Survey, 2009ko apirila. EBZ

Espainiako Bankuaren azterlanak antzeko emaitzak agertzen ditu **Espainiako Estatuari** buruz:

- Enpresei emandako kredituetako marjinak Espainiako Estatuko finantza-erakundeek %50ek handitu ditu, beste %50ak bere horretan utzi dituelarik. Erakunde batek ere ez du aplikatutako marjina leundu.
- Hipoteka-maileguei ezarritako marjina erakundeek %40k gogortu du, eta %60k utzi du lehenago bezala. Marjina hori apaldu duen erakunderik ere ez da egon.
- Estatuko finantza-erakundeek %40k ezarri die marjina handiagoa kontsumorako kredituei, marjina bere horretan utzi dutenak %60 izan direlarik. Ezein erakundek ere ez du leundu kontsumorako kredituetako marjina.

BANKU-MAILEGUEI BURUZKO INKESTA (ERAKUNDEEN %).
ESPAINIAKO ESTATUA, 2009ko APIRILA

	Marjina handiagoa	Marjina berdina	Marjina txikiagoa
Sozietateentzako kr.	50	50	0
Hipoteka-maileguak	40	60	0
Kontsumorako kredituak	40	60	0

Espainiako Banku Maileguei buruzko Inkesta, 2009ko apirila. Espainiako Bankua.

Ondorioztapena argia da. **Enpresei emandako kredituei, hipoteka-maileguei zein kontsumorako kredituei aurreko hiruhilekoan baino marjina handiagoa ezarri zaie, bai Euro-Gunean, bai Espainiako Estatuan.**

Orain, beraz, kreditua lortzea duela hiru hilabete baino zailagoa izateaz gainera, lortutako kredituen baldintzak are txarragoak dira.

3. FINANTZA-ERAKUNDEEK APLIKATUTAKO INTERES-TASAK

Atal honetan EBZk interes-tasen inguruan aplikatzen duen politika aztertuko dugu, eta finantza-erakundeak interes-tasekin egiten duten erabilera.

3.1. Europako Banku Zentralaren interes-tasak

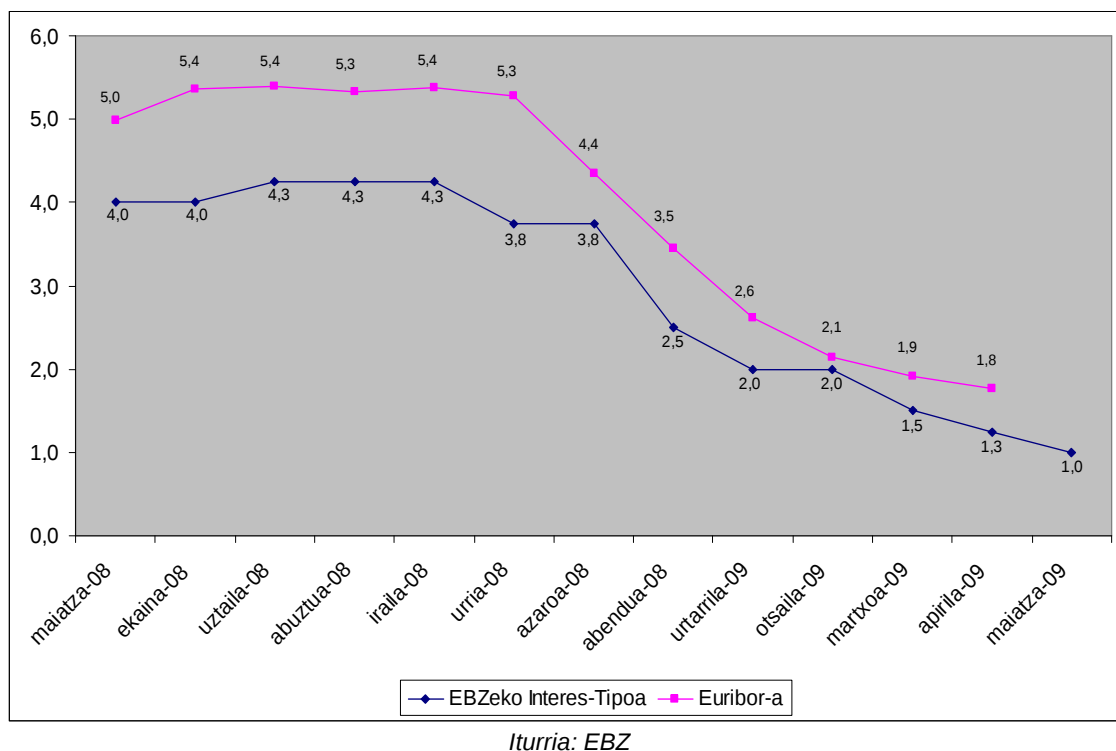
Gaur egungo moteltze ekonomikoaren aurrean, interes-tasak txikiagotzea izan da EBZren moneta-politika, inbertsioa sustatzeko asmoarekin, eta honekin, ekonomia.

Ondorengo grafikoan, 2008ko azken hilabeteetan interes-tasa ofizialen etengabeko txikiagotzea eman dela ikusten da, honela, 2008ko iraileko %4,3tik, 2009ko maiatzaren %1era aldatu da interes-tasa². Beraz, sekula eman diren EBZko interes-tasarik txikienen aurrean gaude.

Honetaz gain, interes-tasa altuagoetara ohituak egon bagara ere, 2006ko hasieran interes-tasak %2ko inguruan kokatzen zirela gogoratu behar dugu. Hau da, interes-tasak aurreko hilabeteekin alderatuz gero baxu daude, baina egia da ere interes-tasen handitze altua eman izan zela.

Euriborraren bilakaera antzekoa izan da, moneta-interes ofizialeren gainetik egonaz beti. Bi hauen arteko aldea nabarmena izan da 2008ko bigarren seihilekoan batez ere.

INTERES-TASEN ETA EURIBORRAREN BILAKAERA (%). EUOPAR BATASUNA, 2007ko APIRILA – 2009ko MAIATZA



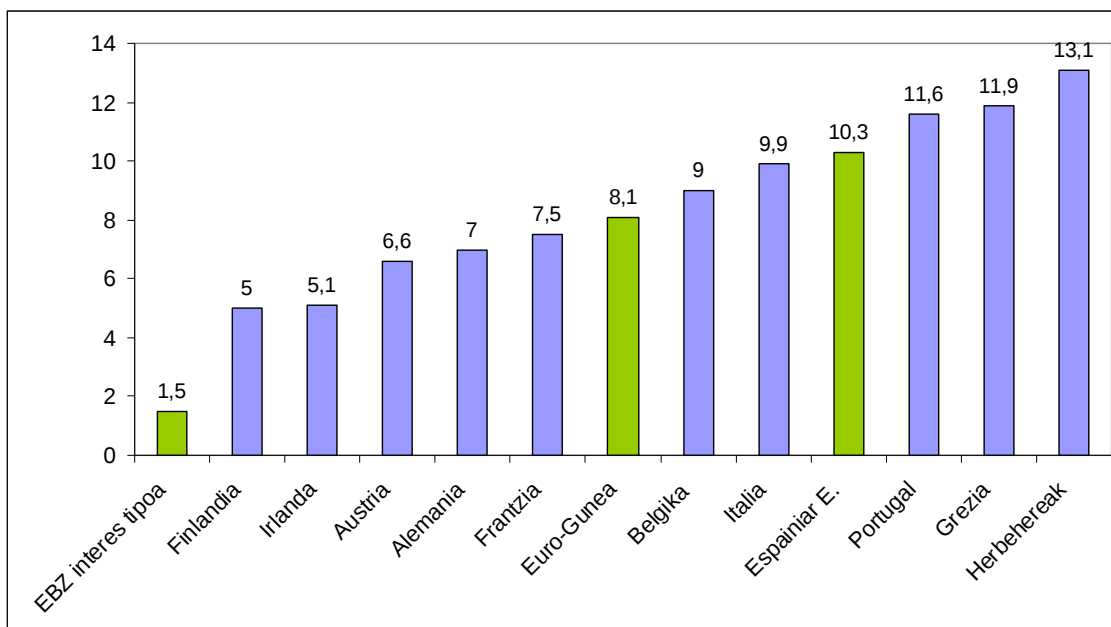
² 2009ko maiatzaren 7ko informazioa

3.2. Finantza-entitateak aplikatutako interes-tasak

Atal honetan Euro-Guneko finantza-entitateek kontsumorako maileguei eta hipotekei ezarritako interes-tasa ikertuko dugu, baita hauen bilakaera ere. EBZk ezarritako jaitsierak ez dira ari nabaritzen neurri berean finantza-entitateek ezartzen dituzten jaitsieretan.

2009ko martxoan, Euro-Guneko finantza-erakundeek aplikatutako interes tipo orokorra %8,1ekoa izan zen, interes-tipo ofiziala baino bost bider handiagoa, martxoan %1,5ekoa izan zena. Espainiar Estatuko entitateek aplikatutako tipoa oraindik handiagoa izan zen, %10,3koa, ofiziala baino ia 7 aldiz handiagoa. Izatez, grafikoan ikus daitezke Europako leku ezberdinen arteko aldeak. Interes-tipo txikienak Finlandia (%5), Irlanda (%5,1) edo Austria (%6,6) bezalako herrialdeetan aurki ditzakegu.

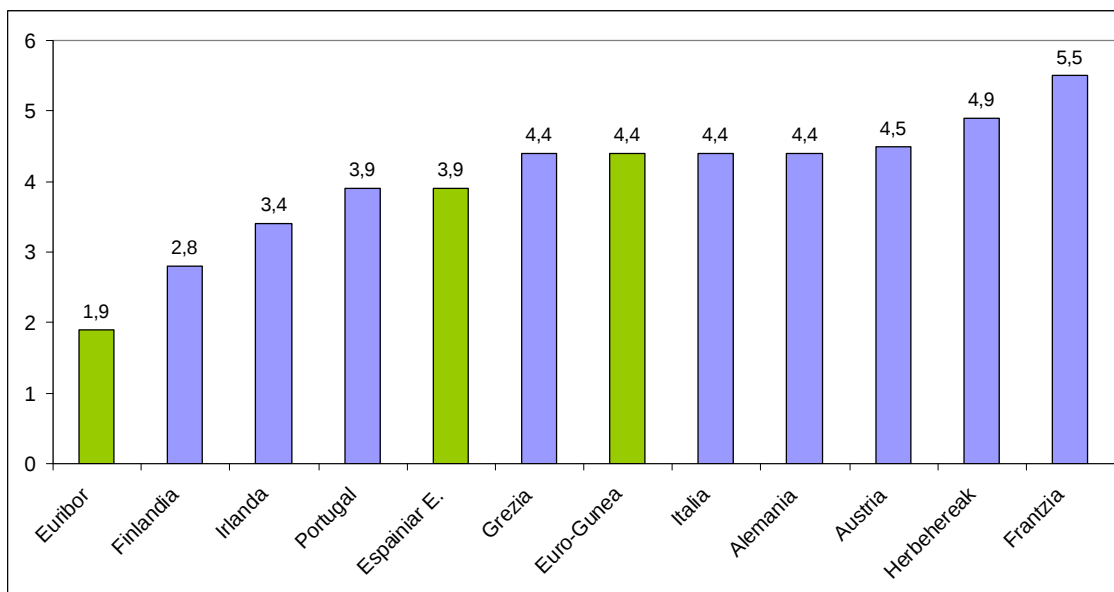
FINANTZA ENTITATEAK KONTSUMORAKO MAILEGUEI APLIKATUTAKO INTERES TIPOAK (%). EUROPA, 2009ko MARTXOA



Iturria: EBZ - EB

Hipotekadun maileguetan ondorioa antzekoa da. Eurioborra 2009ko martxoan %1,9koa izan den bitartean, Europako finantza-erakundeek aplikatutako interes-tipoa askoz handiagoa izan da. Honela, Estatuko entitateek ezarritako tipoa %3,9koa izan zen, Euriborraren bikoitza. Bestalde, Euro-Gunean hipotekadun maileguei aplikatutako batez besteko interes tipoa %4,4koa izan zen.

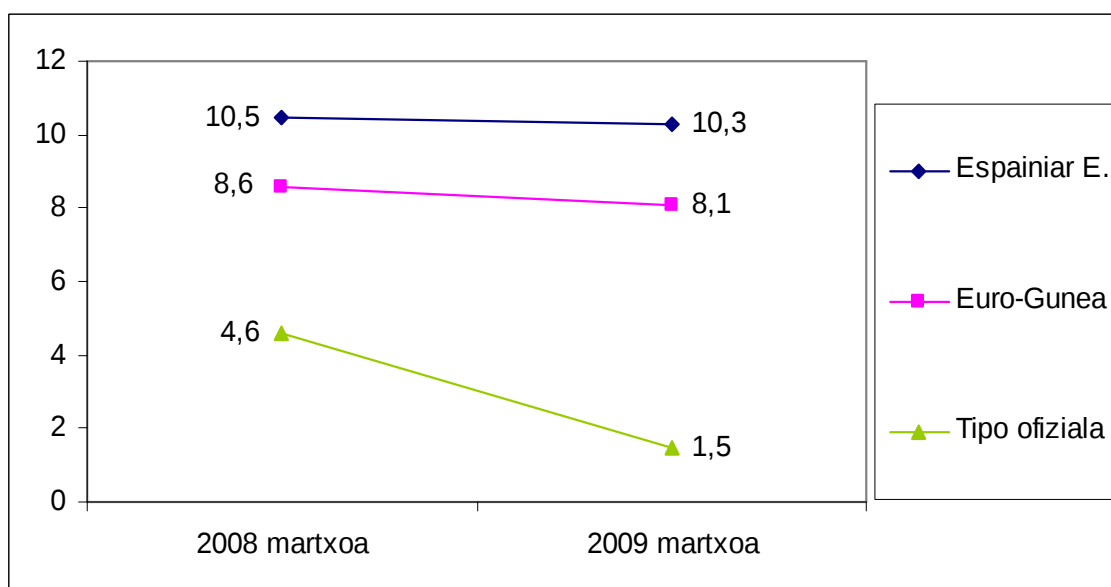
FINANTZA ENTITATEAK HIPOTEKADUN MAILEGUEI APLIKATUTAKO
INTERES TIPOAK (%). EUROPA, 2009ko MARTXOA



Iturria: EBZ - EB

Interesagarria suertatzen da azken urtean benetan aplikatu diren interes-tipoen **bilakaera** aztertzea. Euro-Gunean, kontsumorako maileguetan, batez besteko interes-tipoak %0,5 basterik ez dira jaitsi (2008ko martxoko %8,6tik, 2009ko martxoko %8,1era). Espainiar Estatuan, jaitsiera hau 0,2 puntukoa basterik ez da izan (%10,5etik %10,3ra pasaz). Honek EBZk interes-tipo ofizialei ezarritako 3,1 puntuko jaitsiera (%4,6tik, %1,5era pasa da denbora honetan) ez dela maileguetara pasa adierazten du.

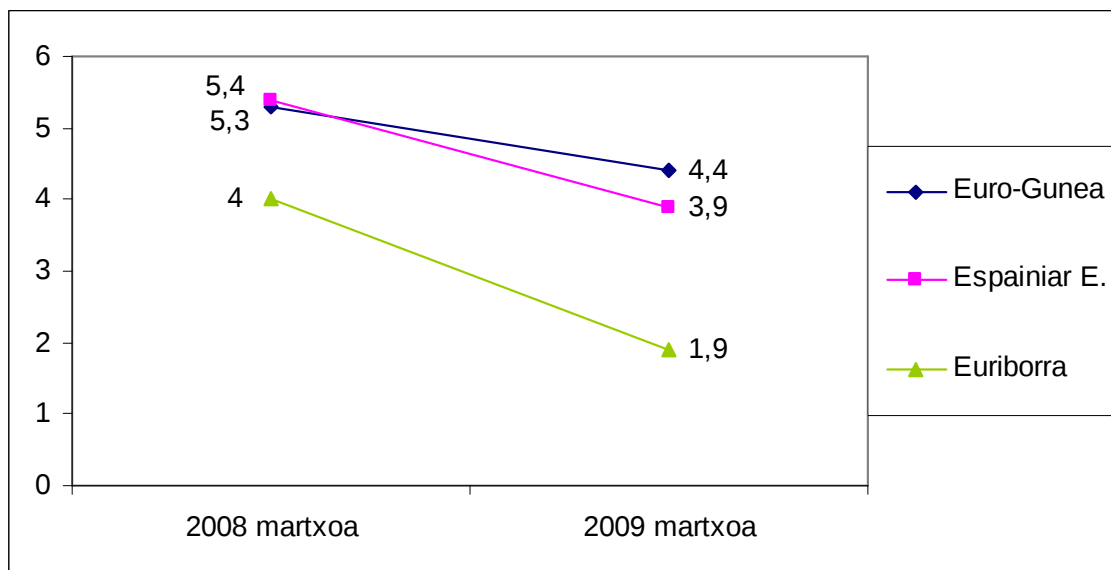
FINANTZA-ERAKUNDEEK KONTSUMORAKO MAILEGUEI EZARRITAKO INTERES-
TIPOEN BILAKAERA (%). EUROPA, 2008ko MARTXOA – 2009ko MARTXOA



Iturria: EBZ - EB

Antzeko bilakaera ikusten da hipotekadun maileguetan aplikatutako tipoetan. Euriborra 2008ko martxotik, 2009ko martxora 2,1 puntu jaitsi den bitartean (%4tik, %1,9ra), espainiar Estatuko finantza-erakundeek aplikatutako tipoa 1,5 puntu jaitsi da soilik (%5,4tik, %3,9ra). Euro-Gunean aplikatutako batez besteko interes-tipoa 0,9 puntu jaitsi da (%5,3tik, %4,4ra).

FINANTZA-ERAKUNDEAK HIPOTEKADUN MAILEGUEI APLIKATUTAKO INTERES TIPOEN BILAKAERA (%). EUROPA, 2008ko MARTXOA – 2009ko MARTXOA



Iturria: EBZ - EB

Azken finean, finantza-entitateak ez dira ematen dituzten maileguetara EBZak ezarritako interes-tipo ofizialen jaitsierak aplikatzen ari, ezta euriborrarenak ere.

4. ONDORIOAK

Gobernuek sortarazi dituzte egungo krisia ekarri duten baldintzak. Gobernuak ematen ari diren erantzuna ez da batere egokia, ez baita egiturazko aldaketarik planteatzen. Egungo egoerara eraman gaituzten politika berberak egiten jarraitu nahi da, eta honek ez ditu dauden sakoneko arazoak konponduko. Txosten honetan finantza erakundeen jardura aztertu dugu. Ondorengo ondorioak atera ditzakegu:

- Egungo krisiaren oinarritzko arrazoiatariko bat finantza erakundeek aurrera eramandako **espekulazioa** da. Ondorioz, finantza sistemaren parte garrantzitsu bat zalantzan dago, eta **kredituaren murrizketa** ekartzen ari da, ekonomia kaltetuz.
- **Erakunde publikoak** izugarritzko diru kopuruak ari dira finantza erakundeen eskuetan jartzen, dituzten zuloak estaltzeko, bere erabilpenerako inolako baldintzarik jarri gabe. Diru asko kostatzen den politikaren aurrean ari gara, eta gizartearentzako hobekuntzarik ekartzen ari ez dena.
- **Finantza erakundeak** ez dira jaso duten diru publikoa kredituak emateko erabiltzen ari. Alderantziz, kreditu kopuruak murrizten jarraitzen du. 2009an zehar diru publiko gehiago ematen jarraitzen da, baina Bankak, bai enpresei, zein pertsoneri ematen zaizkien kredituen lorpidea are gehiago zailduz erantzuten du. Era honetara, diru publikoa, finantza erakundeen balantzeak garbitzeko, eta mozkin maila altua mantentzeko erabiltzen ari da.
- **Finantza erakundeak** interes tipo oso altuak ezartzen ari dira. Finantza erakundeak, interes tipo ofizialen jaitzieraz mesedetzen ari dira beraiek jasotzen dituzten maileguetan. Baina enpresa eta pertsoneri beraiek emandako maileguetako interes tipo errealetan ez dira jaitziera hau ezartzen ari. Beraz, interes tipo ofizialen jaitziera ere, finantza erakundeen irabaziak mesedetzen ari da. Hau benetako ekonomiaren kaltetan doa, eta krisia areagotzen laguntzen du, inbertsioa eta kontsumoa kaltetzen ari baitira.
- **Espainiako Bankuak**, ondotxo daki gertatzen ari dena, baina finantza erakundeen jokabidea gaitzetsi beharrean, krisia langileek ordaintzeko aprobetxatu nahi dutenen kanpainaren parte da. Bankari kreditu gehiago emateko eta interes tipoak jaisteko eskatu orde, lan merkatuan (kaleratzearen merkatzea,...) edo gizarte babesean (pentsioen murrizketa,...) neurri neoliberalak eskatzen ari da.
- Beharrezkoa da **baliabide publikoen indartzea (nazionalizazioa barne)** finantza erakundeek egin behar dutenaren eta ez dutenaren berdefinitzea, paradisu fiskaletan jardutea galaraztea, eta baita merkatu eta finantza erakundeak bere tokian jartzeko beste hainbat neurri ere.